

Kalle Laanet 23. augustil 2023 Maarjamäel MRP avalikustamise algatuse aastapäeval

Ajaloolased arvavad, et 4. sajandi sõjateoreetik Vegetius oli see, kes ütles, õigemini kirjutas: «Si vis pacem, para bellum!» ehk «Kui tahad rahu, valmistu sõjaks!».

20. sajandi kaks kõige tuntumat kurjategijat, massimõrvarid Stalin ja Hitler ei soovinud küll rahu, kui nad sõjaks valmistusid.

Nende mõtteviisi näiteks on täna 84 aastat tagasi sõlmitud Venemaa ja Saksamaa mittekallaletungi leping. Olgu – korrektsuse huvides parandan: leping sõlmiti Nõukogude liidu ja Saksamaa vahel. Lepingu sõlmimisest ei kulunud kuigi palju aega, kui need kaks riiki olid teineteise kurjemad vaenlased, püüdes tappa ja hävitada nii palju kui võimalik.

Kuid täna ei räägi ma sõjast. Me mälestame täna väga häbiväärset päeva Euroopa ajaloos. Päeva, mil sõlmiti Venemaa... formaalselt Nõukogude liidu ja Saksamaa vahel niinimetatud Molotovi-Rippendropi pakt ja selle salaprotokollid, päeva, mil lepidi kokku niinimetatud mõjusfääride jagamises: need rahvad ja riigid sulle, nood jällegi mulle...

Silmakirjalik igas oma punktis, salakaval ja pahatahtlik nii sisu kui vormi poolest. Rahu sõlmimine sõja ja hävingu valla päästmiseks.

21. sajandi algul tundus, et rahu nimel sõjaks valmistumine on rudiment, möödunud sõgedate aegade jäänuk mälestustes ning ajalooramatutes ja filmides.

Mõne eelnenud nädala kestel tänast mälestuspäeva ette valmistades käisid mõtted mõistagi Putini Venemaa poolt Ukrainas peetava sõja ümber. Nüüd aga, nädala eest sai tänase päeva tähistamise uue tähenduse!

Kuulsime uudist NATO ametniku sõnumist, et Ukraina võiks NATOsse pääseda, kui loovutab Venemaale, agressorile osa oma territooriumist.

Olles oma riiki varem teeninud kaitseministrina ja seega esindanud Eestit erinevatel NATO koosolekutel, julgen valjult välja öelda, et NATO ei tegele Molotovi-Rippentropi kuritegude kordamisega. Eesti ja tõsimeelsed NATO liikmed, meie usaldusväärsed liitlased ei jaga Euroopas mõjusfääre.

Tegemist oli noore ja ilmselgelt kogenematu ametniku lapsusega. Õigemini – ma loodan, et oli ning sellega ei väljendanud noor ametnik ka mitte oma isiklikku seisukohta. Samuti loodan, et NATO peakorterisse ei ole pääsenud Venemaa agent.

Aga selline mõtteviis – olgu kuitahes ekslik ja eksitav – kinnitab meile, et peame Molotovi-Rippentropi kuritegu ikka ja jälle meenutama, selle olemust ja tagajärgi selgitama.

Me ei taha rikkuda nooremate inimeste tuju ega tulevikku... Vastupidi! Just nimelt tulevaste põlvete rahu ja elu nimel peame selgitama, mida selline mõtteviis endaga kaasa toob.

Nii vankumatult NATO ja meie julgeoleku alaste liitlaste kõlbelist palet kaitstes pean siiski meenutama, et poliitikas pole sõpru ega vaenlasi, on ainult huvid.

Viimastel aastakümnetel on huvide sisuks saanud väärtused. Me oleme liitlased ühiste väärtuste alusel ning sageli ohverdame oma kitsamad huvid ühiste väärtuste nimel.

Nendeks väärtusteks on vabadus, vabadus ja vabadus! Kõik muu lähtub sellest ja tuleneb sellest. Isiku vabadus, rahva vabadus. Inimese ja riigi vabadus ja puutumatus. Oma väikeses, aga visas Eestis teame seda vägagi hästi.

Pole mõtet ajada juuksekarva lõhki otsides Eesti taasiseseisvumise, meie praeguse vabaduse ühte ja õiget lätet. Neid oli õnneks rohkem! Kui meenutada vaid mõnda, siis – neljakümne kiri, loomeliitude pleenum, laulev revolutsioon, fosforiidisõda, ka Kodulinna liikumine ja isegi Vanalinna päevad. Lisaks tuhandete inimeste isiklikud pingutused ja ohverdused. Tasuks muidugi võit ja vabadus!

Kõigest, mida tegime veretutel võimalustel end okupatsioonist vabaks võidelda, koondus vägev voog, mis murdis maha varisemisohhtlikud vallid meie ja teiste rahvaste vabanemise teel. Ma tean, et see kõlab suureliselt, meie kultuuri ja keele jaoks liigse paatosega, aga ma meenutan neid tundeid, mis meid valdasid toona, kui täna 36 aastat tagasi peeti Hirvepargis rahvakogunemist, millel valju häälega nõuti avalikult Molotovi-Ribbentropi pakti ja selle salaprotokollide avalikustamist ning tagajärgede likvideerimist. See oli esimene avalik vastuhakk nõukogude Venemaa okupatsioonile ja anneksioonile ja selle sihtmärk oli toonases kontekstis väga õigesti valitud.

Praegu ei üllata kedagi meem, millel nõukogude Venemaa okupatsioonivõimu sümboliks olnud sirbi ja vasara ning natsionaalsotsialistliku Saksamaa haakristi vahele on pandud võrdusmärk. Hirvepargi koosoleku ajal selliseid plakateid nähes valdasid inimesi vägagi erinevad tunded. Aastatepikkune terror sundis ju ikka veel üle öla vaatama ja vähemalt hetkeks mõtlema, mis nüüd saab... Põhilised selle päeva tunded väljenduvad aga pigem sõnadega:

Lõpuks ometi!

Kas tõesti?

No nüüd!

Juba aasta hiljem laulsime Laululavalt välgukiirul kogu Eestimaale levinud isamaalisi laule ja sini-must-valged lehvisid peatselt kõikjal. Ometigi kulus päris iseseisvumiseni ja vabaduseni ikkagi veel aastaid. Eriti juhul, kui peame päris vabaduseks Vene sõjaväe lahkumist veel mitu aastat pärast oma riigi *de facto* taastamist 1991. aastal.

Okupatsioon, anneksioon...

Peatumata nendel rahvusvahelistel ja kahjuks-kahjuks olude sunnil praegugi tihti kasutatavatel sõnadel ning nende tähendusel ütlen veelkord, et kui täna tähistame Molotovi-Rippentropi pakti ja salaprotokollide avalikustamise ja tagajärgede likvideerimise algatamist Tallinnas Hirvepargis, siis on see lisaks meie rahva ja riigi, eestlaste tähtsa võidu tähistamisele lisaks ka kohustus homsete põlvkondade ees kogu maailmas: sellised kokkulepped inimeste ja rahvaste, vabaduse ja elude hävitamiseks ei tohi korduda!

Elagu Eesti!

Elagu vabadus!

Слава Україні!